UČENJE O/V PROSTORU IN ZA PROSTOR

Irena Hergan

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Mihaela Kerin

Zavod RS za šolstvo

Soustvarjamo razredni pouk

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Učenje o prostoru, v prostoru

- zajema zaznave, izkušnje, predstave, znanja in veščine, ki jih učenci pridobivajo in razvijajo v izbranem prostoru
- z aktivno udeležbo oz. odkrivanjem
- pri različnih šolskih predmetih

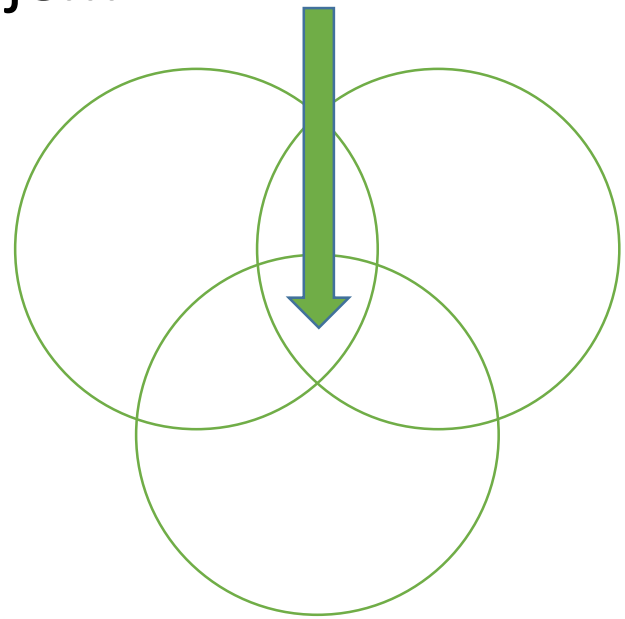

Učenje za prostor

- trajnostni vidik

Nameni učenja od 1. do 5. razreda

Razvijanje zavedanja in predstav o različnih okoljih:

- kartografsko opismenjevanje,
- prostorska orientacija,
- odkrivanje geografskih značilnosti, pojmov,
- prostorsko razmišljanje.

Doživljanje in pridobivanje spoznanj in veščin, ki vodijo do razumevanja in ustreznega odnosa do okolja.

Zavedanje pomena delovanja in načrtovanja z vidika trajnostnega razvoja.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo
REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT
EVROPSKA UNIJA EVROPSKI SOCIALNI SKLAD NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST
Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Pristop v slovenskih učnih načrtih

od bližnjega k daljnemu

od bolj k manj poznanemu

od manjšega k večjemu

od „omejenega“ k „neomejenemu“
(torba - učilnica - igrišče - travnik)

vedno več podrobnosti

vedno večje število različnih prostorov

Prostorsko razmišljanje

- uporabljamo vsi ljudje v vsakodnevnih interakcijah
- izbrane učne dejavnosti se lahko nanašajo na:
  - različne realne prostore (notranje in zunanje),
  - različno obsežna območja gibanja, opazovanja in odkrivanja,
  - lokacijsko razmeščene dogodke, novice, učne situacije idr.,
  - prostor na papirju,
  - prostor v spletnih igricah in drugih IKT napravah.

Štiri območja spoznavanja prostora

Točka

(ne da bi se premikali)

Okolica

(območje, kjer se zadržujemo)

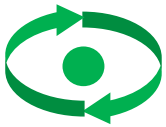

Soseska

(niz okolic, poti, po katerih se gibljemo in so nam poznane)

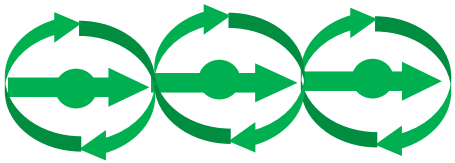

Območje

(širši prostor, ki ga povezuje več poti, ne poznamo vseh)

Soustvarjamo razredni pouk

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Različni pogledi

od spredaj,
od zgoraj,
za šolo …

Vir: https://i.ytimg.com/vi/g_x6xMoVR5o/hqdefault.jpg

Vir: https://casoris.si/wp-content/uploads/2018/10/0-1024x768.jpg

Videz prostora

- v resnici
- na fotografijah (različne smeri, razdalje)
- na različnih kartografskih prikazih

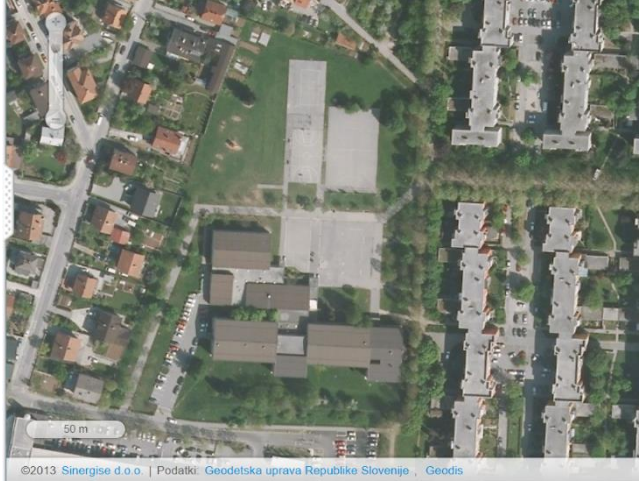

Sistematičnost raziskovanja prostorov

umeščanje v širšo sliko

CILJI
ČASOVNI NAČRT
IZBOR LOKACIJ

- V šoli: učilnica, hodniki, sanitarije, jedilnica, telovadnica, knjižnica, drugi prostori v šoli (različna namembnost)
- Izven šole

IZBOR DEJAVNOSTI, METOD …

Postopnost pridobivanja prostorskih konceptov

PROSTORSKA ORIENTACIJA: LEGA (LOKACIJA), MEJE, RAZDALJE , SMERI

KARTOGRAFSKO OPISMENJEVANJE: PERSPEKTIVA, KARTOGRAFSKI JEZIK (SIMBOLI, BARVE, LEGENDA, MERILO …), 2D IN 3D PRIKAZI, INTERPRETACIJA

PROSTORSKO RAZMIŠLJANJE: MEDSEBOJNE POVEZAVE, PODOBNOSTI/RAZLIKE, VELIKOSTI, ODNOSI, MISELNE PREDSTAVE

TEMELJNI POJMI ZA POKRAJINSKE ZNAČILNOSTI

ZEMLJEVIDI, SATELITSKI POSNETKI, NAVIGATORJI, VPRAŠALNIKI, INTERVJUJI, SKICE, MODELI, KARTIRANJE

DOŽIVLJANJE PROSTORA, SPREMEMBE, VPLIV LJUDI, SKRB ZA PROSTOR IN TRAJNOSTNI RAZVOJ

1. razred				2. razred						3. razred						4. razred							5. razred		
Orientacija v šoli in bližnji okolici	Pokrajinske značilnosti okolice šole: zadaj, spredaj, L/D,	Domači kraj	Moj vpliv na naravo	Orientacija glede na znane objekte	Ustanove v domačem kraju	Načini predstavljanja okolja (peskovnik, zemljevid , globus)	Raznolikost pokrajin	Osnovni geografski pojmi	Spremembe v okolju	Vrste naselij (mesto, vas)	Kmetija, tržnica	Domača pokrajina	Drugačne pokrajine: Slovenija, Evropa, svet, oceani, celine	Smeri neba	Onesnaževanje, varovanje, Vzdrževanje, vpliv potrošništva	Sestavine zemljevida, orientacija, smeri neba	Domača pokrajina	Risanje skic, zemljevidov	Kartiranje	Naravne in družbene značilnost domače pokrajine	Poti v prometu	Skrb za domači kraj	Prostorska orientacija in kartografija	Naravne enote Slovenije	Terensko delo (kartiranje, vprašalniki …)

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

PROSTORSKA ORIENTACIJA: Kje sem? Kje je …? Kaj je okoli mene? Do kod …? Kako daleč …? Kam …? V katero smer …?

TEMELJNI POJMI ZA POKRAJINSKE ZNAČILNOSTI: Kakšno je površje? Katere rastline rastejo tu? Kam se stekajo vode ob deževju?…

PROSTORSKO RAZMIŠLJANJE: MEDSEBOJNE POVEZAVE, PODOBNOSTI/RAZLIKE, VELIKOSTI, ODNOSI, MISELNE PREDSTAVE: Katere zgradbe so povezane? Kako veš, da so res povezane? V čem se razlikujeta igrišči? Katero je širše? Kakšna je pot od avtobusne postaje do šolskega vhoda? Na kateri strani šole je največ oken? Katere učilnice so najbolj osončene v času pouka?

https://images.24ur.com/media/images/1500x1000/Sep2020/b6c2c3737185432e053c_62461886.jpg?v=b3b9

KARTOGRAFSKO OPISMENJEVANJE: PERSPEKTIVA, KARTOGRAFSKI JEZIK (SIMBOLI, BARVE, LEGENDA, MERILO …), 2D IN 3D PRIKAZI, INTERPRETACIJA

ZEMLJEVIDI, SATELITSKI POSNETKI, NAVIGATORJI, VPRAŠALNIKI, INTERVJUJI, SKICE, MODELI, KARTIRANJE

OBČUTKI, DOŽIVLJANJE PROSTORA, SPREMEMBE, VPLIV LJUDI, SKRB ZA PROSTORIN TRAJNOSTNI RAZVOJ
V katerem kotičku se počutiš najboljše? Kaj je tam drugače kot pred šolskim vhodom? Kam je premaknjen smetnjak? Je prostor za kolesa primerno urejen?

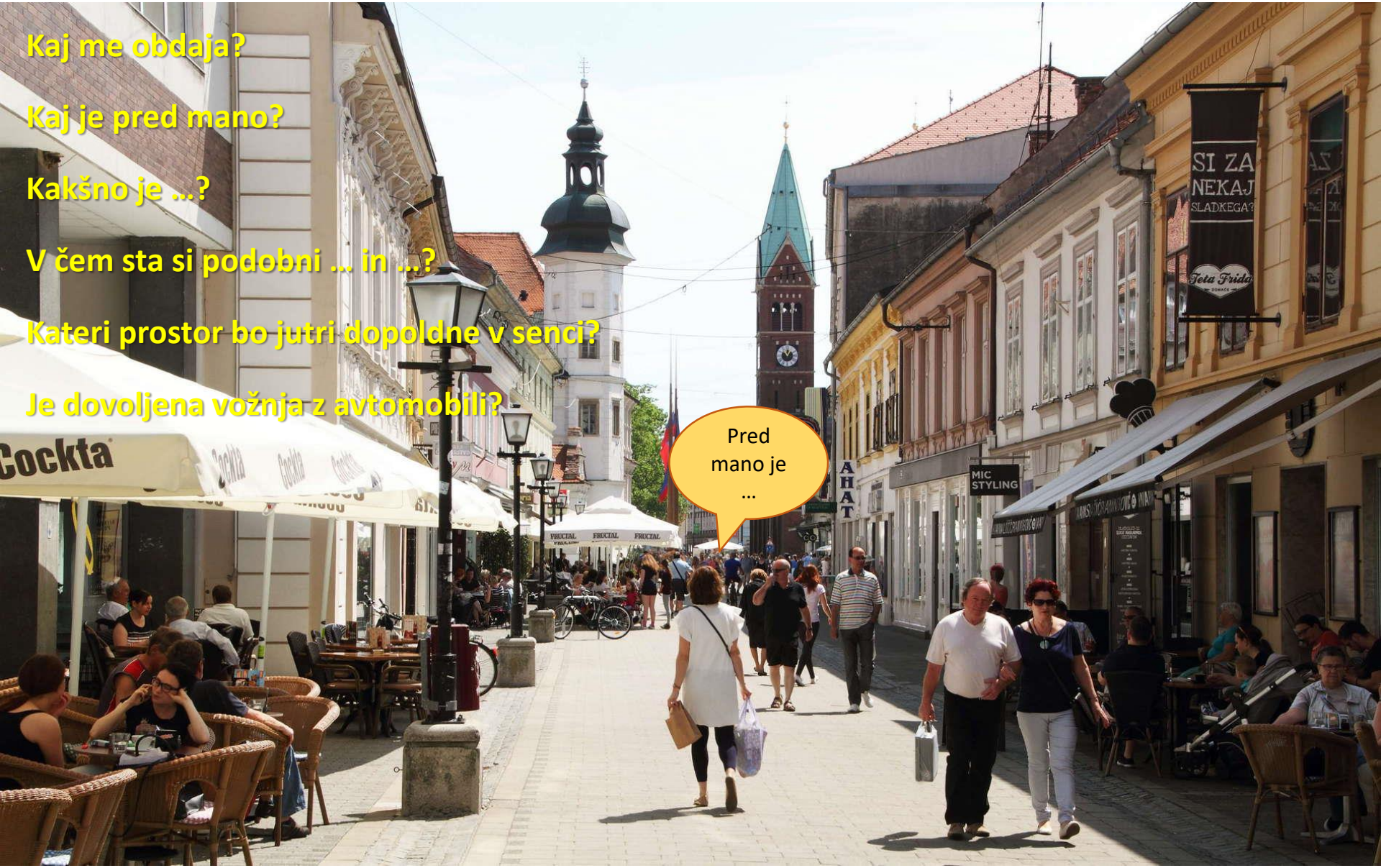

Vir: Maribor, Slovenska ulica https://www.mergili.at/worldimages/picture.php?/11754

Soustvarjamo razredni pouk

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Različna okolja, podobna vprašanja

Kaj me obdaja?

Kaj je pred mano?

Kakšno je …?

V čem sta si podobni … in …?

Kateri prostor bo jutri dopoldne v senci?

Je dovoljena vožnja z avtomobili?

Vir: Uršlja gora https://lucina-potepanja.com/nedeljski-izlet-na-ursljo-goro/

Soustvarjamo razredni pouk

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Vir: Trajnostna Evropa za vse, september 2020

Soustvarjamo razredni pouk

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Primer 1

Je kaj hrane v košu?

Katero hrano pridelamo?

Kaj raste na balkonih?

Sem pojedel vso malico?

Kaj lahko posadim, posejem?

JAZ

HRANA

Od kod pride hrana?

DRUGI

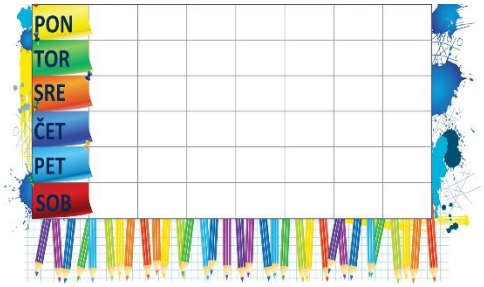

Soustvarjamo razredni pouk

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Primer 2

Moja pot v šolo

a) **Analiza:** Kako pridem v šolo, kaj se dogaja na poti v šolo, kaj maram in česa ne, ali so kakšne nevarnosti, na kaj moram biti pozoren, hodim sam ali v družbi … Podobni opisi v skupine, komentiranje poti drugih skupin
b) **Delo z zemljevidi:** izdelava prikaza na načrtu okolice šole

Voda v šoli

a) **Raziskava:** Od kod priteče voda v šolsko kuhinjo? Kje je vodno zajetje? Kako, kje voda potuje do naše šole? Kje dobijo vodo drugod po svetu? Kupujejo vodo v plastenkah?
b) **Uporaba virov:** spletni viri, intervju

TRAJNOSTNA MESTA IN SKUPNOSTI

Poselitveni vzorec krajev

a) **Vrednotenje:** Je velikost izbranega kraja prednost ali ne (učinkovita raba E, infrastruktura)?
b) **Diskusije:** Kje parkirajo ljudje, imajo daleč do službe, kako bi preprečili prometne konice?

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

Kaj naj vsebuje vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj?

- spodbujanje pozitivnega čustvenega odnosa
- razvijanje različnih vrst mišljenja
- povezovanje v mrežno ali ekosistemsko mišljenje

shutterstock.com · 519480580

Literatura

- Bednarz, R. S. (2002). The Quantity and Quality of Geography Education in the United States: The Last 20 Years. International Research in Geographical and Environmental Education, vol. 11, št. 2 str. 160-170.
- Learning to think spatially (2006). National Academies Press, Washington D.C.
- Newcombe, N. S., Huttenlocher, J. (2000). Making space: The development of spatial representation and reasoning. The MIT Press.
- Scoffham, S., ur. (2010). Primary Geography, Revised Edition Handbook. Geographical Association, Sheffield.
- Spatial Thinking About Maps. The National Geographic Network of Alliances for Geographic Education. https://www.nationalgeographic.org/media/spatial-thinking-about-maps/